

EĞİTİM SEN

Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası Education and Science Workers' Union

Sayın Rahmi ER

Yükseköğretim Kurulu Başkan Vekili,

Sendikamız Eğitim Sen, köklü mücadele deneyimi ile eğitim iş kolunda örgütlenmiş, üyelerinin haklarını savunmak başta olmak üzere eşitlikçi, özgürlükçü ve demokratik bir Türkiye'nin inşa edilebilmesi amacıyla kurulduğu günden bugüne mücadelesini sürdüren, ortaya koyduğu mücadele kararlılığı ile toplumun geniş kesimlerince de takdir toplayan bir sendikadır.

Şüphesiz ki üniversiteler, sadece iş kolumuzda olması nedeniyle değil, varlık nedenleri gereği de örgütlü mücadelemizin önemli bir yanını oluşturmaktadır. Bu nedendir ki, "insan-toplum-doğa yararına üniversite" şiarımız çerçevesinde yürüttüğümüz mücadele, akademik özgürlükten, ifade ve örgütlenme özgürlüğüne; sendikal hak ve özgürlüklerden, en temel insan haklarına kadar gerek ulusal gerekse uluslararası normlardan beslenen ve bunları geliştirmeyi amaçlayan bir perspektife sahiptir.

Bu nedenle yükseköğretim alanında çözüm bekleyen çok sayıda sorundan en acil gördüğümüz sorunları ve çözüm önerilerimizi dikkatinize sunmak istiyoruz.

A. Haksız ve Hukuksuz Biçimde İhraç Edilen Akademisyenler, İdari ve Teknik Personel Hızla Görevlerine İade Edilmelidir

15 Temmuz'un hemen ardından 20 Temmuz 2016'da ilan edilen ve 20 Temmuz 2018 tarihine kadar varlığını sürdüren OHAL kapsamında çıkarılan 32 KHK ile yaklaşık 126.000 kamu görevlisi en temel hukuk ilkeleri çiğnenerek mesleğinden ihraç edildi.

Bu süre zarfında sendikamız üyesi 360 akademisyen ve 22 idari/teknik personel haksız ve hukuksuz biçimde ihraç edildi.

EĞİTİM SEN

Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası Education and Science Workers' Union

“Bu Suça Ortak Olmayacağız” bildirisine imza attıkları ya da sendikal mücadelemizin ön saflarında yer aldıkları için söz konusu haksızlığa ve hukuksuzluğa maruz kalan üyelerimiz haklarında dava açılmasına gerek görülmemesine veya haklarında açılan davalardan beraat etmelerine rağmen görevlerine iade edilmediler.

Özellikle Anayasa Mahkemesi’nin 26 Temmuz 2019 tarihinde “Bu Suça Ortak Olmayacağız” bildirisini imzalamaları nedeniyle ceza alan akademisyenler için “hak ihlali” kararı vermesi, bildiriye düşünce ve ifade özgürlüğü kapsamında görmesi oldukça önemlidir. Bu kararın ardından, 57 ayrı Ağır Ceza Mahkemelerinde “Bu suça ortak olmayacağız!” başlıklı bildirinin imzacıları hakkında açılmış 822 davanın en az 622’si bir yıl içinde peyderpey sonuçlanmış ve sonuçlanan davaların tümünde beraat kararı verilmiştir. Üstelik AYM, başvuruculara 9 bin lira tazminat ödenmesine, ihlalin ortadan kaldırılmasına ve yeniden yargılama yapılması için karar örneğinin yerel mahkemelere gönderilmesine de hükmetmiştir. Bu, kuşkusuz, olumlu bir gelişmedir. Ancak Anayasa Mahkemesi’nin kararına karşın barış bildirgesini imzalamış akademisyenler hala görevlerine döndürülmemişlerdir.

Her ne kadar göreve iade ya da red kararlarında OHAL Komisyonu yetkili olsa da Başkanlığınızın da yükseköğretim hizmetinin aksamaması, sürecin uzaması nedeniyle oluşan ya da oluşacak olan kamu zararının önlenmesi gibi sorumlulukları bulunmaktadır. Bu kapsamda OHAL Komisyonu’na hukuksuzluğun son bulması için hızlı karar vermesi yönünde çağrı yapılmalıdır.

Akademisyenlere Kendi Kurumlarına Dönebilme Hakkı Sağlanmalıdır

Haksız ve hukuksuz biçimde ihraç edilmiş akademisyenlerin, haklarında göreve iade kararı çıktıktan sonra “ihraç edildikleri kurumuna dönemiyor” oluşu kabul edilemez bir uygulamadır. Görevine iade edilmiş kişi, ancak kendi iradesiyle başka bir kurumu tercih edebilmelidir. Aksi halde uzun süren bir hukuksuzluk ortadan kaldırılırken yeni bir cezalandırma, sürgün anlamına gelecek bir uygulamaya gidilmiş olunacaktır.

EĞİTİM SEN

Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası Education and Science Workers' Union

“Bu nedenle haklarında göreve iade kararı verilen akademisyenlere öncelikle kurumlarına dönme hakkı tanıyan yeni bir düzenleme yapılması için Başkanlığınız harekete geçmelidir. Bu hakkın tanınmasıyla birlikte halihazırdaki sisteme benzer şekilde bir tercih sistemi oluşturularak kurumunda göreve başlamak istemeyenlerin hizmetine sunulmalıdır. Çünkü özellikle küçük illerde “barış imzacıları” olarak bilinen akademisyenler ağır hak ihlallerine maruz kalmışlardır. Ayrıca “barış imzacıları” düşünce ve ifade özgürlüklerini kullandıkları için devlet yetkililerinin nefret söylemine maruz kalmışlardır. Bunun yaşamlarındaki karşılığı da kurumlarında dışlanmak, linç edilmek, odalarının kapılarına yazılan notlarla ölüm tehditleri almak, yerel basında fotoğrafları yayınlanarak hedef gösterilmek olmuştur. Bu nedenlerle görevine iade edilen bir akademisyenin kendi kurumuna dönmek istememesi oldukça doğal ve anlaşılabilir olmasının yanı sıra temel bir hak olarak görülmelidir.

Görevlerine İade Edilen Akademisyenler İçin Hak Kayıplarının Telafi Süreci Planlanmalı, Akademik Atama ve Yükseltme Kriterleri Yeni Bir Cezalandırma Aracı Olmamalıdır

Hukuksuzca ihraç edilen, “sivil ölü” haline getirilmek istenen ve yıllardır mesleğini yapması engellenen akademisyenler görevlerine iade edilir edilmez, hiçbir şey olmamışçasına çalışma yaşamının içerisine çekilmektedir. Hayatta kalabilmek için başka işler yapmaya zorlanan ve mesleğinden koparılmış insanların görevlerine iade edilmeleri, maruz kaldıkları hukuksuzluğun sonuçlarının ortadan kaldırılmaya yetmemektedir. Örneğin görevine iade edilen bir akademisyen, hiçbir şey olmamış gibi akademik yaşamına devam edemeyeceği için akademik üretimde güçlük çekebilecek, atama ve yükseltme kriterlerini karşılamakta zorlanabilecektir.

EĞİTİM SEN

Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası Education and Science Workers' Union

Bu nedenle göreve iade edilen bir akademisyenin sözleşmesinin yenilenmesi gerektiğinde karşısına çıkarılacak akademik yükseltme ve atama kriterleri belirlenen bir “telafi süreci” boyunca uygulanmamalıdır. Unutulmamalıdır ki Başkanlığınız, görevine iade edilen akademisyenlerin akademik yaşama uyum sağlayabilmeleri için gerekli önlemleri almakla sorumludur.

Özellikle araştırma görevlisiyken ihraç edilenlerin güvenceli bir kadroda işe dönüşü sağlanmalıdır. 4 yıldır görev yaptırılmayan, doçentlik ve profesörlük koşullarını yerine getirdiği halde kadro ataması askıya alınan akademisyenler hak kazandıkları kadrolarıyla göreve dönmelidir.

Ayrıca, “Bu Suça Ortak Olmayacağız” bildirisinin imzacısı olup sözleşmesi yenilenmeyen, sözleşmesi feshedilen, istifa etmek ya da emekliye ayrılmak zorunda kalan akademisyenler de talepleri halinde ihraç edildikleri kurumlardaki görevlerine geri dönebilmelidir.

B. Üniversitelere Rektör Atama Sistemine Son Verilmelidir

Türkiye’de üniversitelerinin yönetimi, üniversite bileşenlerince uzun süredir tartışma konusu yapılmaktadır. Ancak, 12 Eylül darbecilerinin YÖK’ün kuruluşunda ortaya koyduğu sistem, yıllar içinde iktidara gelen hükümet partileri tarafından eleştirilse de demokratik ve katılımcı bir sistemi var etme iddiası hızla terk edilmiştir.

Sadece öğretim üyelerinin oy kullanabildiği ve bu nedenle de üniversite bileşenlerince antidemokratik bulunan rektörlük seçimlerine son verilmesi ve bu sistemin yerine rektörlerin doğrudan Cumhurbaşkanı tarafından atanmasına geçilmesi, üniversitelerin rektörlerin güç sarhoşluğuyla yaptıkları skandallarla anılan kurumlara dönüşmesine neden olmuştur.

EĞİTİM SEN

Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası Education and Science Workers' Union

Çünkü bir siyasi partinin genel başkanı olan Cumhurbaşkanı tarafından doğrudan atanan rektörler, üniversiteye ve üniversite bileşenlerine karşı değil makamını “borçlu” olduğu siyasi partiye ve kendisini atayan Cumhurbaşkanı’na karşı sorumluluk hissetmektedir.

Unutulmamalıdır ki köklü kurumların köklü gelenekleri olur. Köklü üniversitelerin akademik ve yönetsel teamülleri, birikimleri, gelenekleri yok sayıldığında, üniversite bileşenlerinin iradesi değersizleştirildiğinde, üniversitelere siyasi hesaplarla müdahale edildiğinde üniversite fikri ortadan kaldırılmış olur. Bu durumun toplumsal sonucu ise zamanla bilgiye, bilime, hakikat arayışına, sanata, felsefeye uzak nesillerin yetişmesi ve büyük bir toplumsal yıkımın başlaması olarak karşımıza çıkar.

Son dönemde Boğaziçi Üniversitesi bileşenlerinin talepleri bu açıdan oldukça önemlidir. Üniversitenin kendi kurulları aracılığıyla kendisini yönetmesi üniversiteyi üniversite yapan temel bir özelliktir. Aksi halde kurumsal özerklikten, akademik özgürlükten, bilim özgürlüğünden bahsetmek mümkün olmayacaktır. Bu nedenle halihazırdaki rektör ataması uygulamasından vazgeçilmeli, üniversite bileşenlerinin iradesiyle seçilen rektörler üniversiteleri demokratik, katılımcı bir anlayışla yönetmelidir.

Üniversitelerde Demokratik ve Katılımcı Yönetim Anlayışı Hakim Kılınmalıdır

Eğitim Sen olarak, eleştirel ve yaratıcı düşünce için, insan, toplum ve doğa yararına bilgi ve hakikat üretimi için her şeyden önce akademik özgürlüğün ve üniversitelerin kurumsal özerkliğinin garanti edilmesi gerektiğini belirtmek isteriz. Bunun da üniversitenin tüm çalışanlarının ve öğrencilerinin katılımıyla oluşturulacak kurullarla yönetilmesi ve denetlenmesi ile sağlanabileceğini düşünmekteyiz. Daha açık ifade etmemiz gerekirse;

- Yükseköğretim kurumları nasıl bir eğitim-araştırma ve bilgi üretim sürecini örgütleyeceklerine tüm bileşenlerinin katılımıyla karar vermelidir.
- Üniversite yöneticileri, ilgili akademik kurulların kararlarını uygulamakla yükümlü olmalıdır.
- Sorumluluklarını yerine getirmeyen/görevini kötüye kullanan yöneticilerin hesap verecekleri süreçler belirlenmeli, yöneticiyi seçen kurullar, yöneticileri denetleme işlevini de yerine getirmeli ve belirli koşullar oluştuğunda seçtiği kişiyi görevden alma yetkisine sahip olmalıdır.

Üniversitelerin demokratik ilkeler etrafında yeniden örgütlenmeleri için iç işleyişlerinin demokratikleşmesi ve bilimsel bilginin ulaşılabilir ve paylaşılabılır hale gelmesi hayati rol oynamaktadır.

C. İdari ve Teknik Personele Yükseköğretim Tazminatı Ödenmeli ve Tayin Hakkı Sağlanmalıdır

Özlük hakları çok sınırlı olan idari personel üniversite olanaklarından bile bütünüyle yararlanamamaktadır. İdari personel sayısı az, idari personelin iş yükü ise son derece fazladır. Ücretler açlık sınırının biraz üzerinde, yoksulluk sınırının ise altındadır. İdari personel hiçbir şekilde yükseköğretim kurumlarındaki karar mekanizmalarında yer almamaktadır.

Kaldı ki geçmişte akademisyenlere verilen ücret zammından idari personelin faydalanamamış olması, ekonomik açıdan en dipte yer alan üniversite idari personeli için hem büyük bir kayıp hem de emekçiler arasındaki dayanışmayı zedeleyen bir yapı meydana getirmiştir.

EĞİTİM SEN

Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası Education and Science Workers' Union

Unutulmamalıdır ki eğitim ve bilimsel üretim üniversitenin tüm çalışanlarının kolektif emeğinin ürünüdür. Bu sebeple tüm üniversite idari ve teknik personeline "**yükseköğretim tazminatı**" adı altında maaş iyileştirmesi yapılmalıdır.

Ayrıca idari ve teknik personelin önemli bir sorunu da **kurum dışı nakil** sorunudur. İdari ve teknik personel, diğer kamu kurumlarında olduğu gibi becayiş hakkında faydalanamamaktadır. İlgili personel, kurum dışından kendi yerine gelecek birini bulsa dahi, "açıktan atama" kadro kontenjanı bulunmadığından kurum dışı nakil gitme olanağı fiilen ortadan kaldırılmaktadır. Personel "eş durumu", "birinci derece yakının hastalığı" gibi yollara itilmektedir.

Her yıl kurumlar nakil gönderme kontenjanı belirlemeli ve bu kontenjanlar şeffaf bir komisyon tarafından (yasal öncelikler hariç) belirlenip değerlendirilmeli ve personele nakil imkanı sağlanmalıdır. Söz konusu nakiller, üniversite yönetimlerinin keyfiliklerinden kurtarılmalı, üniversitelerin kurumsal özerkliğine zarar vermeyecek şekilde nakiller için bir standart geliştirilmelidir. Yükseköğretim kurumları arasında, kurumlara o yıl için verilen kontenjanları etkilememek kaydıyla, merkezi bir koordinasyonla ortak havuz oluşturulmalı ve boş kadrolar şeffaf biçimde paylaşılmalıdır. Başvuru süreçleri herkesin ulaşabileceği şekilde kamuoyuna duyurulmalı, merkezi bir tayin sistemi geliştirilmedir. Bu koşullar sağlanana kadar, engelli personel için daha önce MEB'de yapıldığı üzere kurumlar arası bir defaya mahsus olmak üzere yer değiştirme hakkı sağlanmalıdır.

D. Kadro Bekleyenlerin Sayısındaki Anormal Artış Engellenmelidir

Bugün üniversiteler hak ettikleri kadroya atanması gereken akademisyenler sorunuyla karşı karşıyadır. Vahametinin boyutu öyle bir hal almıştır ki sorun sadece hak ettikleri kadrolara

ataması yapılmayan öğretim elemanları sorunu olmaktan çıkmış, hukuk ilkelerinin ve mantığın sınırlarını zorlayan bir sistem sorununa dönüşmüştür.

Örneğin, doçentlik dosyası hazırlamış, gerekli koşulları sağlamış ve doçentlik unvanı almış bir akademisyen doçentlik kadrosuna atanmak için beklemektedir. Ne yazık ki söz konusu “bekleme süresi” makul bir süre olarak mevzuatta tarif edilmediği gibi yıllarca sürebilen bir cezalandırmaya dönüşebilmektedir.

Ayrıca, doçent unvanı almış bir akademisyenin doktor öğretim üyesi kadrosuna yeniden ataması yapılmak istendiğinde, bir üst akademik unvana sahip kişiden bir alt akademik unvanın, yani doktor öğretim üyeliğinin kriterlerini sağlaması beklenmektedir. Halbuki üniversitenin görevi doçent unvanı almış öğretim üyesinin, doktor öğretim üyeliğine değil doçentlik kadrosuna atamasının yapılmasını sağlamaktır.

Sorun sadece doçentler açısından değil, profesörlük kadrosu bekleyen doçentler açısından da oldukça önemlidir. Kaldı ki doktorasını bitirmiş araştırma görevlisi ve öğretim görevlileri açısından durumun vahameti daha da derindir.

Örneğin Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi’nde doktorasını bitirerek doktor öğretim üyeliğine atama bekleyen araştırma görevlisi ve öğretim görevlisi sayısı 191, doçent unvanı almış ancak doçentlik kadrosuna atanmamış doktor öğretim üyesi sayısı 71, 5 yıldan fazla süredir profesörlük kadrosu bekleyen doçent sayısı da 51’dir. Kısacası sadece bir üniversitede 313 kişi hak ettiği kadroya atanmayı beklemektedir.

İdari ve teknik personel açısından ise bambaşka bir sorun bulunmaktadır. İdari ve teknik personelin üniversite bünyesindeki eğitim olanaklarından, sosyal imkanlara kadar karşılaştığı

ayırıcı ve ötekileştirici uygulamalar görevde yükselme konusunda da yaşanmaktadır. Mülakat uygulamasının liyakat ilkesini kriter almaması, üniversite yönetimlerinin keyfiliğine alan açması nedeniyle idari ve teknik personelin görevde yükselmesinde ağır hak ihlalleri yaşanmaktadır.

E. Araştırma Görevlileri Güvenceli İstihdam Edilmeli

18/6/2017 tarihli ve 7033 sayılı kanun ile 2547 sayılı yasanın ek 38. maddesi getirilmiş ve araştırma görevlileri için oldukça kritik düzenlemeler yapılmıştır.

Bu düzenleme ile 1 Ocak 2018 tarihinden itibaren tüm araştırma görevlilerinin, yıllık sözleşmeli istihdam biçimi olan 50/d'ye göre atanması sağlanmıştır. Halbuki iş güvencesi olmayan bir araştırma görevlisi, asıl işini yani özgürce akademik faaliyetini ve araştırmalarını yürütebilme sorumluluğunu yerine getirmekten ziyade, işten atılmamak için maruz kaldığı iktidar ilişkilerinin kendisine yüklediği "diğer görevlerle" boğuşmak zorunda kalmaktadır.

Üstelik doktora ve sanatta yeterlilik sürecini başarıyla tamamlayabilen araştırma görevlileri için de sorunlar bitmemekte, aksine otuzlu yaşlarında doktor unvanı almasının karşılığı işsiz kalmak ile verilmek istenmektedir. Çünkü yapılan mevzuat değişiklikleriyle araştırma görevlisinin sadece %20'sinin, o da performans kriterlerini karşılamaları koşuluyla doktor öğretim üyeliğine atanabilmeleri hükme bağlanmıştır. Doktor öğretim üyeliğine ataması yapılmayan araştırma görevlilerinin, daha sonra kurumuna atanabilmesi için de en az bir eğitim-öğretim yılı, yurtiçinde veya yurtdışında farklı bir yükseköğretim kurumunda çalışması gerekmektedir.

Ayrıca doktora, uzmanlık ve sanatta yeterlilik eğitimini tamamlamış akademisyenlerin istihdam edildikleri üniversitede görev yapan öğretim elemanı kadrosunun % 5'ini geçmeyecek

EĞİTİM SEN

Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası Education and Science Workers' Union

şekilde ve en fazla üç yıl süreyle “doktora sonrası araştırmacı” adıyla sözleşmeli olarak istihdam edilmesi uygulaması getirilmiştir. Bu kişilere, sözleşmeleri bittikten sonra memurluk veya diğer personel istihdam şekillerinden birine geçiş hakkı da verilmemektedir. Bununla birlikte “doktora sonrası araştırmacı” olarak çalıştırılacak bu kişilere en fazla “40.000 gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarı” ücret verileceği belirtilmektedir. Ancak yine aynı maddenin devamında ücretlerin YÖK tarafından belirleneceği şartı getirilmiş ve dolayısıyla YÖK’ün bir kararıyla söz konusu ücretin düşürülmesinin önü açılmıştır. Bununla da yetinmeyerek bu kişilere, belirlenen ücret dışında hiçbir yan ödeme yapılmayacağı, “mevzuatta aksine hüküm bulunsa dahi” belirlenen ücretin dışında herhangi bir ad altında ödeme yapılmayacağı ve sözleşmelerine bu yönde bir hüküm konulamayacağı belirtilmektedir.

Üstelik 33/a ile istihdam edilen bir araştırma görevlisi çeşitli tazminatlar almakta, emekliliğe dair haklar elde etmektedir. Bu gerçek de hatırd tutulduğunda, söz konusu doktora sonrası araştırmacıların gelir, özlük hakkı ve gelecekleri açısından ciddi belirsizliklerle karşılaşacakları, güvencesiz istihdam nedeniyle yoğun emek sömürüsüne maruz kalarak mobbing ve angarya gibi sorunlarla yaşamaya zorlanacakları açıktır.

Unutulmamalıdır ki araştırma görevliliği akademinin fidanlığıdır. İşsiz kalma tehdidi altında özgürce araştırma yapılabilmesi, özgürce bilim yapılabilmesi mümkün değildir. Bu nedenlerle araştırma görevlilerinin 50/d ile istihdamına son verilmeli, güvenceli istihdam edilmeleri sağlanmalıdır.

F. Salgının Hızlanması Açısından Üniversiteler Oldukça Risklidir. Yüz Yüze Eğitime Başlamak İçin Emekçilerin ve Öğrencilerin Aşılması Zorunludur

Öncelikle, mevcut durumda “uzaktan eğitim” adıyla yürütülen programı, salgın gibi olağanüstü bir dönemin atlatılabilmesi amacıyla “acil uzaktan öğretim” olarak gördüğümüzü ve bu sistemin asla yüz yüze eğitimin yerine geçemeyeceğini, üniversiter ve akademik yaşamın acil uzaktan öğretimin çok ötesinde amaçları olduğunu belirtmek isteriz.

Bu nedenle siyasi iktidarın, Milli Eğitim Bakanlığı’nın ve Başkanlığınızın temel sorumluluğunun eğitim ve yükseköğretim hizmeti gibi oldukça önemli bir hizmet alanının niteliğini koruyarak sürdürülmesini sağlamak olduğunu ifade etmek isteriz. Bu kapsamda, yüz yüze eğitime başlanabilmesi için her türlü tedbirin alınması ve gerekli koşulların sağlanması gerekmektedir. Ne yazık ki salgın üzerinden bir yıl geçmiş olmasına rağmen bu yönde bir siyasi irade oluşmamış, “uzaktan eğitim” adı altında öğrenciler, akademisyenler, idari ve teknik personel yalnız bırakılmıştır. Yürütülen çalışmalar öğretim elemanlarının, öğrencilerin ve idari/teknik personelin kişisel çabalarıyla yürütülmüştür.

Üniversitelerin yüz yüze eğitime geçebilmesi için bu gidişata son verilmelidir. Taşındığınız sorumluluğun gereği olarak yükseköğretim kurumlarında görev yapan tüm emekçiler ve öğrenciler aşılmalıdır. Bunun için aşı programında gerekli düzenlemeler yapılmalı ve izlenecek yol haritası kamuoyuyla paylaşılmalıdır. Üniversitelerde aşılmayı ve sonrasındaki süreci takip etmek üzere işyeri hekimliği oluşturulmalı, işçi sağlığı ve iş güvenliği uzmanları görevlendirilmelidir. Gerek Başkanlığınız gerekse de üniversite yönetimleri salgının seyri ile ilgili olarak “şeffaflığı” temel ilke edinmeli, üniversite bileşenlerine ve kamuoyuna düzenli bilgilendirme yapmalıdır.